

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 207,002103

ת נ "ך

לבתי ספר דתיים

יחידת לימוד אחת לנבחנים המשלימים ל-3 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	תורה: דברים	—	(16×3)	—	48 נקודות
פרק שני	—	נביאים: מלכים ב, ירמיה	—	(16×2)	—	32 נקודות
פרק שלישי	—	כתובים: עזרא ונחמיה	—	(10×2)	—	<u>20 נקודות</u>
						סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

פרק ראשון — תורה: דברים (48 נקודות)

ענה על שאלה 1 (חובה) ועל שתיים מהשאלות 2-5 (16 נקודות לשאלה).

1. יחידת "הארץ הטובה" — חובה (16 נקודות)

עיין בפרק י"א, פסוקים י'-כ"א.

א. עיין בפסוקים י'-י"א.

(1) תאר את ההבדל בין ארץ מצרים ובין ארץ כנען, לפי פשט הפסוקים.

(2) רש"י (לפסוק י'): "לא כארץ מצרים – אלא טובה הימנה".

לפי רש"י, מדוע ארץ-ישראל טובה מארץ מצרים?

(5 נקודות)

ב. (1) עיין בפסוק י"ב, ובפירוש רמב"ן (לפסוק י').

רמב"ן (לפסוק י'): "וצריכה שידרוש ה' אותה תמיד במטר כי היא צמאה מאוד,

צריכה מטר כל השנה. ואם תעברו על רצון ה' ולא ידרוש אותה בגשמי רצון – הנה היא

רעה מאוד [...] לא תצמיח".

לפי רמב"ן, מהו הייחוד של ארץ-ישראל?

(2) עיין בפסוקים י"ג-י"ז.

הוכח את הרעיון שבדברי רמב"ן מלשון הפסוקים.

(5 נקודות)

ג. עיין בפסוקים י"ג-כ"א (פרשת "והיה אם שמע"), ובפרק ד', פסוקים כ"ה-ל"א.

(1) תאר את התהליך הדומה המתואר בשני המקורות.

(2) ציין שלב אחד בתהליך שכתוב רק בפרק ד'.

(6 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 2-5 (לכל שאלה – 16 נקודות)

2. יחידת "לא תוכל להתעלם"

עיין בפרק כ"א, פסוקים א'-ט'.

א. (1) הסבר בלשונך את המתואר בפסוק א'.

(2) מהי המטרה של מעמד "עגלה ערופה"? ענה על פי פירוש שלמדת.

(5 נקודות)

ב. עיין בפסוק ז'.

(1) לפי רש"י, מהי השאלה שמעורר הכתוב בפסוק זה?

(2) ענה על שאלה זו, על פי פירוש שלמדת.

(5 נקודות)

ג. במעמד "עגלה ערופה" באה לידי ביטוי האחריות של המנהיגים לתיקון החברה.

עיין בפרק י"ט, פסוקים א'-ג. ציין שתיים מן ההלכות הנלמדות מפסוקים אלה,

והסבר את אחריות החברה וההנהגה, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהלכות שצינת.

(6 נקודות)

3. יחידת "פתח תפתח"

א. צדקה

עיין בפרק ט"ו, פסוקים ז'-י'.

(1) ציין שלוש מהלכות צדקה שלמדו חז"ל מפסוקים ז'-ח'.

(2) בסס שתיים מן ההלכות על הכתוב.

(5 נקודות)

ב. עבד עברי

עיין בפרק ט"ו, פסוקים י"ב-י"ז.

רש"י (לפסוק י"ז): "עבד עולם – יכול כמשמעו?".

(1) איזו משמעות של הפסוק רש"י שולל?

(2) מתי משתחרר עבד שנרצע? ענה על פי פירוש שלמדת.

(5 נקודות)

ג. "וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם [...] עַל כֵּן אֶנֶכִּי מְצַוְךָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה הַיּוֹם" (ט"ו, ט"ו).

ספורנו: "זוכרת כי עבד היית – שלא בלבד [=רק] הוציאך מעבדות לחופשי, אבל העניק לך

ממזון המשעבדים [=המעבדים] כך".

בפסוקים י"ב-י"ד יש שני ציוויים הנוגעים לעבד עברי.

הסבר את הנימוק שבפסוק ט"ו לכל אחד מן הציוויים, לפי ספורנו.

(6 נקודות)

4. יחידת "מצוות ההנהגה"

עניין בפרק י"ז, פסוקים י"ד-כ'.

א. (1) מה הן שתי הדעות בנוגע למינוי מלך?

(2) בסס כל אחת מן הדעות על לשון הפסוקים.

(5 נקודות)

ב. (1) הסבר בלשונך את מצוות ה"עשה" שמוטלת על המלך.

(2) על פי פסוק כ', ציין שתי מטרות של מצווה זו.

(5 נקודות)

ג. "ולא ירבה לו כסף וזהב להניח בגנזיו [=במחסנים שלו] ולהתגאות בו [...]" וכל כסף וזהב

שירבה לאוצר בית ה' ולהיות שם מוכן לצורכי הציבור ולמלחמותם הרי זה מצווה להרבותו".

(רמב"ם, הלכות מלכים ומלחמותיהם, פרק ג', הלכה ד')

(1) לפי רמב"ם, לשם אילו מטרות מותר למלך להרבות כסף וזהב, ולשם אילו מטרות

אסור לו לעשות זאת?

(2) בסס את דברי רמב"ם על דיוק בלשון הכתוב.

(6 נקודות)

5. יחידת "דיני המלחמה"

א. התורה דורשת מן הצבא של עם ישראל לנהוג במוסריות.

עניין בפרק כ', והבא דוגמה לעיקרון זה בכל אחד מן התחומים האלה:

— מענה לקשיים של הלוחם.

— היחס כלפי האויב.

— היחס לטבע.

(6 נקודות)

ב. עניין בפרק כ"א, פסוקים י'-י"ד.

(1) "וּבְכֶתֶה אֶת אֲבִיהָ וְאֶת אִמָּהּ" (פסוק י"ג) — מהו הציווי בפסוק זה?

(2) מהי המטרה של ציווי זה?

(4 נקודות)

ג. ר' משה אלשיך (לפרק כ' פסוק א'): "[...] על אומרו 'כי תצא' לשון יחיד [...] כלומר באחדות

[...] לשון 'תצא' ולא תצאו".

רמב"ן (לפרק כ"ג פסוק י'): "ונשמרת מכל דבר רע" — אף על לשון הרע. [...] שלא ירבו

ביניהם מחלוקת, ויכו ביניהם מכה רבה יותר מן האויבים".

הסבר בלשונך את דברי כל אחד מן הפרשנים, ואת הרעיון המשותף לשני הפרושים.

(6 נקודות)

פרק ב — נביאים: מלכים ב, ירמיה (32 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 6-8 (16 נקודות לכל שאלה).

6. א. עיין במלכים ב, פרק כ"ג, פסוקים ל"א-ל"ז, ופרק כ"ד.
- (1) מלכים זרים המליכו שניים ממלכי יהודה. ציין את שמותיהם של מלכי יהודה, ואת שמות המלכים הזרים שמינו אותם.
- (2) המלכים הזרים שינו את שמותיהם של שני המלכים מיהודה. מה שינוי השמות מלמד על המעמד של ממלכת יהודה בימי ירמיהו? (6 נקודות)
- ב. ירמיהו סירב לשליחות באמרו: "כִּי נַעַר אָנֹכִי" (ירמיה, פרק א', פסוק ו'). מלב"ם (לפסוק ו'): "שהנער אינו יודע לסדר דבריו במליצה ולשון צח, שְׁלֹחַ צִדִּיק הַרְגֵּל רֵב".
- (1) לפי מלב"ם, הסבר את הסיבה לסירוב של ירמיהו לשליחות.
- (2) הסבר את דברי ירמיהו "כִּי נַעַר אָנֹכִי", על פי פירוש נוסף שלמדת. (6 נקודות)
- ג. עיין בירמיה, פרק א', פסוק ה', ובשופטים, פרק י"ג, פסוקים ב'-ז'. כתוב נקודת דמיון אחת בין הקדשת ירמיהו לנביא ובין בחירת ה' בשמשון, וכתוב הבדל אחד בין שני האירועים האלה. (4 נקודות)

7. ירמיה, פרק ז' ופרק כ"ו

- א. עיין בפרק ז', פסוקים י"ב-ט"ו.
- (1) מפני מה ירמיהו מזהיר את העם?
- (2) ציין את שני האירועים שירמיהו מציין לחיזוק ההזהרה שלו. (6 נקודות)
- ב. עיין בפרק כ"ו, פסוקים ז'-ט"ו.
- (1) במה האשימו את ירמיהו הכוהנים והנביאים שביקשו לגזור עליו דין מוות? היעזר בדברים פרק י"ח, פסוק כ'.
- (2) מה אמר ירמיהו בניסיון לשכנע את הכוהנים והנביאים שלא לגזור עליו דין מוות? (6 נקודות)
- ג. הנביאים מיכה וירמיהו יצאו נגד השקפה מוטעית של העם. הסבר בלשונך את ההשקפה המוטעית של העם המתוארת בירמיה, פרק ז' פסוקים ד'-י', ובדברי מיכה שלפניך: "רְאֵשִׁיָּה בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנִיָּה בְּמַחִיר יִזְרוּ וְנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסְמוּ וְעַל ה' יִשְׁעֲנוּ לֵאמֹר הָלוֹא ה' בְּקִרְבָּנוּ לֹא תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה" (מיכה, פרק ג', פסוק י"א). (4 נקודות)

8. ירמיה, פרק כ"ח

- א. (1) עיין בפסוקים ב'-ד'.
הסבר בלשונך את נבואת חנניה.
(2) מה יכול להיות ההסבר לתגובה של ירמיהו בפסוק ו' על נבואת חנניה? ענה על פי פירוש שלמדת.
(3) עיין בפסוקים ז'-ט'.
כיצד אפשר להבדיל בין נביא אמת לנביא שקר, על פי דברי ירמיהו בפסוקים אלה? (8 נקודות)
- ב. עיין בפסוקים י'-י"א.
מהי המשמעות של המוסקה המונחת על צווארו של ירמיהו, ומה מבטאת שבירת המוטה בידי חנניה? (4 נקודות)
- ג. (1) עיין בפרק י"ד, פסוקים י"ג-ט"ו.
מהי טענת ירמיהו כלפי נביאי השקר, ומה יהיה עונשם לדבריו?
(2) הוכח כי טענת ירמיהו והעונש לנביאי השקר התקיימו בסיפור על חנניה בן עזור. (4 נקודות)

פרק ג — כתובים: עזרא ונחמיה (20 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 9-11 (10 נקודות לכל שאלה).

9. עזרא, פרק ז' — עליית עזרא מבבל

א. עיין בפסוקים ז'-י'.

מהי הסמליות שאפשר לראות במועד היציאה של עזרא מן הגולה ובמועד הגעתו לארץ?
(3 נקודות)

ב. עיין בתרגום לעברית לפסוקים י"ב-כ"ו:

יב אֲרִתְחַשְׁתָּא מֶלֶךְ הַמְּלָכִים, לְעֶזְרָא הַכֹּהֵן סוֹפֵר הַדָּת שֶׁל אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם, גָּמוּר וְעֵתָה.
יג מִמְּנֵי הַיּוֹשֵׁם צוֹ אֲשֶׁר כָּל מִתְנַדֵּב בְּמִלְכוּתִי מֵעַם יִשְׂרָאֵל וְכֹהֲנָיו וְהַלְוִיִּם לָלֶכֶת לִירוּשָׁלַיִם,
עִמָּךְ יִלְךְ. **יד** יַעַן אֲשֶׁר מִלְכָּנִי הַמֶּלֶךְ וְשִׁבְעַת יוֹעֲצָיו נִשְׁלַח, לְבַקֵּר עַל יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלַיִם בְּדַת
אֱ-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר בִּידְךָ. **טו** וְלַהּוּבִיל כֶּסֶף וְזָהָב, אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ וְיוֹעֲצָיו הִתְנַדְּבוּ לַאֱ-לֹהֵי יִשְׂרָאֵל,
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם מִשְׁכָּנִו. **טז** וְכָל כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר תִּמְצָא בְּכָל מְדִינַת בָּבֶל, עִם הַתְּנַדְּבוֹת
הָעָם וְהַכֹּהֲנִים הַמִּתְנַדְּבִים לְבֵית אֱ-לֹהֵיהֶם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַיִם. **יז** עַל כֵּן בְּמָרְץ תִּקְרָה בְּכֶסֶף
הַזֶּה פָּרִים אֵילִים כִּבְשִׁים, וּמִנְחוֹתֵיהֶם וְנִסְכֵּיהֶם, וְתִקְרִיב אוֹתָם עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁל בֵּית אֱ-לֹהֵיכֶם
שְׁבִירוּשָׁלַיִם. **יח** וַיֵּמָּה שְׁעָלֶיךָ וְעַל אַחֲרֶיךָ יִיטֹב לַעֲשׂוֹת בְּשָׂאֵר הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, כְּרָצוֹן אֱ-לֹהֵיכֶם
תַּעֲשׂוּ. **יט** וְהַפְּלִים, אֲשֶׁר נִתְּנִים לָךְ לַעֲבֹדֶת בֵּית אֱ-לֹהֶיךָ, מִסֹּר לִפְנֵי אֱ-לֹהֵי יִירוּשָׁלַיִם.
כ וּשְׂאֵר צָרְךָ בֵּית אֱ-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר יוֹטֵל עָלֶיךָ לַתֵּת, תִּתֵּן מִבֵּית גִּנְזֵי הַמֶּלֶךְ. **כא** וּמִמְּנֵי אֲנִי
אֲרִתְחַשְׁתָּא הַמֶּלֶךְ, הַיּוֹשֵׁם צוֹ לְכָל הַגּוֹזְבְּרִים אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַנָּהָר, כִּי כָל אֲשֶׁר יִשְׁאַלְכֶם עֲזָרָא
הַכֹּהֵן, סוֹפֵר הַדָּת שֶׁל אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם, בְּמָרְץ יַעֲשֶׂה. **כב** עַד כֶּסֶף כִּכְרִים מֵאָה, וְעַד חֲטִים
כּוּרִים מֵאָה, וְעַד יֵין בְּתִים מֵאָה, וְעַד בְּתִים שָׁמֶן מֵאָה, וּמִלַּח לָלֹא כֶּתֶב. **כג** כָּל אֲשֶׁר מִמְּצוֹת
אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם יַעֲשֶׂה בְּזִרְיוֹת לְבֵית אֱ-לֹהֵי הַשָּׁמַיִם, אֲשֶׁר לָמָּה יִהְיֶה קֶצֶף עַל מִלְכוּת הַמֶּלֶךְ וּבְנָיו.
כד וְלָכֶם מוֹדִיעִים אֲשֶׁר כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם, הַמְשׁוֹרְרִים הַשּׁוֹעֲרִים, הַנְּתִינִים וְעוֹבְדֵי בֵּית
הָאֱ-לֹהִים הַזֶּה, מִתֵּת מִנְחָה וּמִסַּ אֵין רִשְׁאֵי לְהִטִּיל עֲלֵיהֶם. **כה** וְאַתָּה עֲזָרָא, כְּחֻכְמַת אֱ-לֹהֶיךָ
אֲשֶׁר בִּידְךָ מִנֵּה שׁוֹפְטִים וְדִינִים, אֲשֶׁר יִהְיוּ דִּנִּים אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר בְּעֶבֶר הַנָּהָר, אֶת כָּל יוֹדְעֵי דָת
אֱ-לֹהֶיךָ, וְאֲשֶׁר לֹא יָדַע תּוֹדִיעֵנִי. **כו** וְכָל אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה עוֹשֶׂה דָת אֱ-לֹהֶיךָ וְדַת הַמֶּלֶךְ, בְּמָרְץ הָדִין
יִהְיֶה נַעֲשֶׂה בּוֹ אִם לָמוֹת אִם לְגָלוֹת, אִם לַעֲנֹשׁ כְּסָפִים וְלֶאֱסוּרִים.

(1) ציין אחד מן ההבדלים בין הרישיון שנתן ארתחשסתא לעזרא ובין הרישיון שניתן בימי

כורש (על פי עזרא, פרק א').

(2) ציין שתי פעולות שבסמכותו של עזרא לעשות, על פי הרישיון שקיבל מן המלך.

(7 נקודות)

10. דמותו של עזרא

עיין בנחמיה, פרק ח', פסוקים א'-י"ג.

- א. (1) לפי פסוקים א'-ו', מה היה התפקיד העיקרי של עזרא באספת העם?
- (2) לפי פסוקים ט'-י"ג, כיצד ציין העם את ראש השנה, ומה לימדו אותם עזרא ונחמיה על משמעות יום זה?

(7 נקודות)

ב. לעזרא מעמד ייחודי בתולדות עם ישראל.

הבא שתי דוגמאות לכך. בסס את דבריך על הכתוב אֲנִי על דברי חז"ל. (3 נקודות)

11. נחמיה, פרק י"ג — דמותו של נחמיה

עיין בפסוקים י"ד-כ"ח.

- א. (1) מה הם שני התחומים שבהם נדרש תיקון?
 - (2) עיין בפסוקים י"ט-כ"ב, וציין שתי פעולות תיקון שעשה נחמיה.
- (7 נקודות)
- ב. בפעילות של נחמיה המתוארת בפרק י"ג באות לידי ביטוי כמה תכונות מנהיגות. ציין שתיים מן התכונות האלה, והסבר כיצד כל אחת מהן באה לידי ביטוי בפעילותו. (3 נקודות)

בהצלחה!